

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12\(185\).35](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).35)
УДК: 796.062.4:355.237.3

Романчук С.В.
доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
начальник кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів,
<https://orcid.org/0000-0002-2246-6587>
Свищ Я.С.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
ректор Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів,
<https://orcid.org/0000-0002-1573-8599>
Щур Т.Г.
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Військового інституту танкових військ Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків,
<https://orcid.org/0009-0008-5383-1648>
Арабський А.П.
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів,
<https://orcid.org/0000-0001-6813-4310>
Борзило О.Ю.
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Військового
інституту танкових військ Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків,
<https://orcid.org/0009-0007-7698-1107>
Білик В.А.
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Військового інституту танкових військ
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м. Харків,
<https://orcid.org/0009-0002-4693-6069>
Одерів А.М.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
професор кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів,
<https://orcid.org/0000-0002-7791-0825>

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА – ЯК ОСНОВНИЙ КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ БОЄЗДАТНОСТІ КУРСАНТІВ У ПРОЦЕСІ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Фізична підготовка, як комплекс заходів щодо фізичного вдосконалення військовослужбовців, спрямований на розвиток загальних і спеціальних фізичних якостей, формування військово-прикладних навичок, виховання морально-вольових і психологічних якостей, а також як основна складова бойової підготовки, в умовах сьогодення, коли наші збройні сили ведуть супротив проти агресора РФ в російсько-українській війні, відіграє важливу та основну роль у підготовці майбутніх захисників до ведення бойових дій у відповідності до займаної посади.

Умови та ситуація збройної агресії з боку РФ залишається предметом пильної уваги багатьох дослідників та пошуку шляхів з питань якісної підготовки військовослужбовців Збройних сил України, підтримання на високому рівні їхньої боєздатності, а також удосконалення необхідних вмінь та навичок військово-професійної діяльності, які б у подальшому забезпечили успішне виконання бойових завдань.

Наукова праця присвячена аналізу основних критеріїв оцінки боєздатності особового складу майбутніх офіцерів, а також дослідженню основних показників, які позитивно впливають на рівень боєздатності військових фахівців протягом усього періоду навчання та після освоєння відповідного фаху, визначенні важливості тих показників, що є важливими для якісного та всебічного оволодіння навичками фізичної підготовки курсантів.

Ключові слова: фізична підготовка, військово-професійна діяльність, військовослужбовці, курсант, фізичні якості, критерій, боєздатність.

Romanchuk S., Svysch Y., Shchur T., Arabskyi A., Borzilo O., Bilyk V., Oderov A. Physical training as the main criterion for assessing the combat capability of cadets in the process of military professional activity. Physical training as a set of measures for the physical improvement of servicemen aimed at developing general and special physical qualities, forming military-applied skills, educating moral and psychological qualities, as well as a major component of combat training, plays an important and fundamental role in preparing future defenders for combat operations in accordance with their position.

The conditions and situation of armed aggression by the Russian Federation remain the subject of close attention of many researchers and the search for ways to ensure quality training of the military personnel of the Armed Forces of Ukraine, maintain their combat capability at a high level, as well as improve the necessary skills and abilities of military professional activities that would further ensure the successful completion of combat missions.

The scientific work is devoted to the analysis of the main criteria for assessing the combat capability of future officers, as well as the study of the main indicators that positively affect the level of combat capability of military specialists throughout the entire period of training and after mastering the relevant specialty, determining the importance of those indicators that are important for the qualitative and comprehensive mastery of physical training skills of cadets.

Key words: *physical training, military professional activity, military personnel, cadet, physical qualities, criterion, combat capability.*

Постановка проблеми. Досвід ведення бойових дій на території нашої держави проти агресора рф вимагає від суспільства пошуку необхідних засобів для обґрунтувань відповідної фізичної підготовки військовослужбовців до виконання завдань військово-професійної діяльності [2; 5; 9]. Ситуація, яка склалася свідчить про те, що Україні необхідна добре навчена, сучасна та професійна армія.

Підтримання на належному рівні фізичної психологічної та бойової підготовки є одним із пріоритетних завдань сучасної та професійної армії [1; 4]. У свою чергу, засобам фізичної підготовки належить визначна роль у забезпеченні якісного виконання завдань військово-професійної діяльності військовослужбовцями силових структур.

Сучасні бойові дії російсько-української війни на території нашої держави проти агресора створили нагальну проблему якісної підготовки майбутніх захисників. Саме тому, на даний момент фізичній підготовці належить одна з важливих ролей у підвищенні бойової майстерності, військово-професійної працездатності військовослужбовців і застосуванні ними всіх засобів під час виконання бойових завдань. Адже, фізично підготовлений фахівець своєї справи, який досконало володіє новітнім озброєнням, здатний забезпечити якісне виконання бойових завдань [3; 8].

Аналіз літературних джерел. Наукові дослідження Романчука С.В., Одерова А.М., Ольхового О.М. доводять, що заняття фізичними вправами, як і будь-яка діяльність, що виконується протягом певного часу, має чітко визначену мету і передбачає кінцевий результат [2; 7; 8]. Освітній процес курсантів розглядає фізичну підготовку як один з основних компонентів забезпечення їхнього життєдіяльності, а рухова активність позитивно сприяє на розвиток основних фізичних якостей та забезпечує високий рівень їхньої боєготовності.

Низка науковців [3; 7] стверджують, що прогресивні зміни можуть відбуватися різною мірою і в різних обсягах: або взагалі у всій системі, або в окремих її частинах, елементах, компонентах.

Таким чином, це обумовлює необхідність внесення прогресивних змін з питань бойового застосування Збройних сил і способу їх комплектування, що у свою чергу зумовлюють перебудову всієї системи фізичної підготовки, зокрема пошуку адекватних критеріїв системи контролю та перевірки, як основного елементу оцінки боєздатності курсантів у процесі військово-професійної діяльності.

Мета дослідження – аналіз та дослідження основних показників, які позитивно впливають на рівень боєздатності військових фахівців протягом усього періоду навчання.

Матеріал і методи. Для досягнення мети використовували комплекс загальнонаукових методів дослідження – аналіз наукової та методичної літератури, педагогічне спостереження [6]. Формування кола літературних джерел здійснювали після їхнього пошуку у базі даних Scopus, SPORT Discus, Web of Science тощо. Опрацьовано понад 37 джерел наукової літератури та виокремлено 9. За допомогою таких методів вивчали друковані літературні джерела та офіційні документи системи перевірки та контролю фізичної, психологічної та бойової підготовки, враховуючи часовий аспект появи цієї інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день рівень фізичної підготовленості особового складу Збройних сил України в основному знаходиться лише на задовільному рівні. Фізична підготовка поки що не стала дієвим засобом підвищення боєздатності військ.

Новітнє озброєння країн-партнерів та високий рівень технічного оснащення бойових підрозділів не є основним показником під час оцінювання стану та боєготовності підрозділів, так як у процесі виконання бойових завдань сучасного бою присутня велика кількість критеріїв, за якими оцінюють готовність підрозділу до виконання завдань за призначенням.

У свою чергу, фізична підготовка відіграє важливу роль як одного з головних критеріїв боєздатності курсантського підрозділу під час проходження ними навчання в освітньому закладі [3]. Високе значення цього показника багато в чому пов'язане з тим, що поділ військових спеціальностей дедалі більш виражений, що вимагає від фахівців відмінної фізичної підготовки.

Фізична підготовка є одним із найважливіших критеріїв ще й тому, що складне і технічно досконале озброєння призвело до появи систем, які потребують не просто керування однією людиною, а повноцінного колективного обслуговування із застосуванням показників фізичної витривалості.

Варто зазначити, що різний рівень фізичних показників у курсантів може призвести до того, що знизиться темп роботи, а слідом за ним будуть допущені помилки, що можуть призвести до зупинки техніки та засвоєнням певними рухами. В умовах реальних бойових дій це значною мірою ускладнить становище або стане причиною, через яку підрозділ не виконає поставлене йому бойове завдання і зазнає втрат не тільки в матеріальному плані (озброєння і техніки), а й втрат в особовому складі, чого допускати не можна.

Фізична підготовка є важливим критерієм ще й тому, що для підвищення впливу фактору раптовості важливим є вміння силових структур, що формується з випускників закладів військової освіти, бути мобільними, готовими в будь-який момент завдати раптового удару по позиціях противника, а також здійснити відбиття супротиву противника.

Аналогічні вміння та навички військовослужбовців необхідні в умовах несення бойового чергування. Усе це пов'язано з тим, що сформовані бойові розрахунки мають переходити до роботи в максимальному темпі за короткий проміжок часу. У цьому випадку відсутня якісна та своєчасна підготовка.

Відомо, що військовослужбовці, які володіють високим рівнем фізичної підготовки здатні швидко переключитися від однієї ситуації на іншу. Не менш важливим тут є і володіння високою психологічною стійкістю

Постійна бойова готовність висуває особливі вимоги до збереження точності дій. Витримати подібний темп упродовж усього чергування, яке може тривати досить багато часу, неможливо, якщо фізичні показники та витривалість розвинені недостатньо добре. Наприклад, під час оцінювання беруть до уваги показники фактору стомлення, яке спостерігається та проявляється набагато у тих військовослужбовців, які мають високий показник фізичної витривалості.

Важливість фізичної підготовки є доречною і для тієї категорії фахівців, діяльність яких полягає у: збереженні працездатності; формуванні спеціальних якостей у людини і всього особового складу в цілому; здатності долати важкі умови військової служби; високій ефективності при виконанні бойового завдання; поліпшенні здоров'я військовослужбовців; підвищенні мобільності підрозділу; підвищенні вольових якостей кожного військовослужбовця; злагодженості підрозділів; підтриманні боєздатності військ.

Значення фізичної підготовки курсантів має високе значення для підтримання високої бойової готовності і пов'язане з характером і способом ведення бою. Його перебіг, у свою чергу, багато в чому визначається бойовими засобами, що перебувають у розпорядженні військових підрозділів і загалом збройних сил.

Крім того, критерії фізичної підготовки курсантів є важливими, оскільки від отриманих показників залежить проведення маневреності в умовах сучасних бойових дій. Тут слід враховувати, що під час оцінювання показників беруться до уваги такі показники бою, як напруженість і швидкоплинність. Швидка зміна навколишньої обстановки та раптове зростання людського фактору, як основи для ведення подальших успішних бойових дій відіграють неабияку роль як показників оцінки боєздатності. Вони вимагають від курсантів високих морально-бойових і фізичних якостей. Для них також вкрай важлива здатність витримувати величезні психічні та фізичні навантаження без можливості відпочинку протягом кількох годин поспіль. Потрібно пам'ятати, що час на обмірковування дій і рішень також буде сильно обмежений.

Висновки. Таким чином, брак часу, необхідність праці в колективі, а не індивідуальність, є причиною виникнення та появи підвищених фізичних навантажень, що у свою чергу сприяє появі втоми, за наявності низького рівня фізичної підготовки. Разом з тим, якщо військовослужбовець фізично підготовлений, він набагато ефективніше здатний виконувати бойові завдання військово-професійної діяльності відповідно до займаної посади. Аналогічно це проявляється під час впливу на продуктивність та боєздатність військовослужбовців. Отже, саме фізична підготовка і є головним критерієм при оцінці рівня підготовки.

Література

1. Діденко ОВ, Фіщук ІМ. Дослідження фізичної підготовки курсантів Сухопутних військ. В: Сучасні тенденції та перспективи розвитку ФП та спорту ЗСУ правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України. 36. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф.; 25 листопада 2021 р. Київ: НУОУ; 2021, с. 297–9.

2. Одеров А, Романчук С, Афонін В, Сидорко О, Фіщук І, Байдала В, Лещінський О, Бабич М. Дослідження рівня фізичної підготовленості курсантів-артилеристів. Український журнал медицини, біології та спорту. 2022;7;5(39):319–27. <https://doi.org/10.26693/jmbs07.05.319>.

3. Одеров АМ., Одерова ОВ., Лещінський ОВ., Бабич МО. та ін. Якість військово-професійної підготовки курсантів – як складова успішного виконання спеціальних завдань. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. 2023;3(161):131-135. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03\(161\).30](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).30).

4. Первачук О., Одеров А., Гунченко В., Пономарьов В., Небожук О., Мельников А., Лашта В., Андрейчук В., Романів І. Взаємозв'язок військово-професійної підготовки та фізичної підготовленості військовослужбовців. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2024. – № 1(65) – С. 10-17. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2024-01-10-17>.

5. Первачук ОІ, Одеров А.М. Вплив авторської програми на формування та удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності. Науковий часопис Українського державного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 36. наук. пр. Київ; 2024;6(179)24, с. 165–72.

6. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друкарня «Рута», 2012. 280 с.

7. Oderov A., Kuznetsov M., Pohrebniak D., Indyka S., Bielikova N. Analysis of the level of physical fitness of cadets of the Military College of Sergeants at the stage of primary. Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe. 2022; 5(1): 93-102 <http://dx.doi.org/10.16926/sit.2022.01.05>.

8. Oderov A., M.Korchagin, S.Romanchuk, et.al. Correlation of Physical Fitness and Professional Military Training of Servicemen. SportMont Journal. 2020; 18(2): 79-82. <http://dx.doi.org/10.26773/smj.200612>.

9. Tychyna I., Oderov A., S.Romanchuk, Ponomarov et.al. Impact Of Military-Applied Sports On Cardiorespiratory Indicators Of Cadets In Military Higher Education Institutions. Journal of Physical Education and Sport, 2024; 24 (2): 338-345. <https://doi.org/10.7752/jpes.2024.02040>.

References

1. Didenko OV, Fishchuk IM. Doslidzhennia fizychnoi pidhotovky kursantiv Sukhoputnykh viisk [Study of physical training of cadets of the Army]. V: Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku FP ta sportu ZSU pravookhoronnykh orhaniv,

riatuvalnykh ta inshykh spetsialnykh sluzhnb na shliakhu yevroatlantychnoi intehtatsii Ukrainy. Zb. tez dop. V Mizhnar. nauk.–prakt. conf.; 25 lystopada 2021 r. Kyiv: NUOU; 2021, pp. 297–9 [Ukrainian].

2. Oderov A, Romanchuk S, Afonin V, Sydorko O, Fishchuk I, Baidala V, Leshchynskyi O, Babych M. Doslidzhennia rivnia fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv–artylerystiv [Study of the level of physical fitness of artillery cadets]. Ukrainnyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu. 2022;7:5(39):319–27. <https://doi.org/10.26693/jmbs07.05.319> [Ukrainian].

3. Oderov A., Oderova O., Leshchynskyi O., Pervachuk O., Babych M. ta in. (2023). Yakist viiskovo-profesiinoi pidhotovky kursantiv – yak skladova uspishnoho vykonannia spetsialnykh zavdan [The quality of military professional training of cadets as a component of successful performance of special tasks]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova, 3(161), 131-135. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03\(161\).30](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.03(161).30) [Ukrainian].

4. Pervachuk O., Oderov A., Hunchenko V., Ponomarov V., Nebozhuk O., Melnikov A., Lashta V., Andreichuk V., Romaniv I. Vzaimozv'iazok viiskovo-profesiinoi pidhotovky ta fizychnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtiv [Interrelation of military professional training and physical fitness of servicemen]. Fizychnye vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi / Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky. – Lutsk, 2024;1(65): 10-17. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2024-01-10-17> [Ukrainian].

5. Pervachuk OI, Oderov A.M. Vplyv avtorskoi prohramy na formuvannia ta udoskonalennia psykholohichnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtiv do viiskovo-profesiinoi diialnosti [The influence of the author's program on the formation and improvement of psychological preparedness of servicemen for military and professional activities]. Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 15, Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport). Zb. nauk. pr. Kyiv; 2024;6(179)24, s. 165–72 [Ukrainian].

6. Shiyani, B. M., Iedynak, G. A., Petryshyn, Yu. V. (2012). Naukovi doslidzhennia u fizychnomu vykhovanni ta sporti [Scientific research in physical education and sports]. PE Oyum Publishing House, Kamianets-Podilskyi. p. 280 [Ukrainian].

7. Oderov A., Kuznetsov M., Pohrebniak D., Indyka S., Bielikova N. (2022). Analysis of the level of physical fitness of cadets of the Military College of Sergeants at the stage of primary. Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe, 5(1), 93-102 <http://dx.doi.org/10.16926/sit.2022.01.05> [Poland].

8. Oderov A., M.Korchagin, S.Romanchuk, et.al. Correlation of Physical Fitness and Professional Military Training of Servicemen. SportMont Journal. 2020; 18(2): 79-82. <http://dx.doi.org/10.26773/smj.200612> [Montenegro].

9. Tychyna I., Oderov A., S.Romanchuk, Ponomarov et.al. (2024). Impact Of Military-Applied Sports On Cardiorespiratory Indicators Of Cadets In Military Higher Education Institutions. Journal of Physical Education and Sport, 24(2), 338-345. <https://doi.org/10.7752/jpes.2024.02040> [Romania].

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12\(185\).36](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.12(185).36)

УДК 796.015.2.012.2:796.332.7-053.6

Саутов Р.Т.

аспірант кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту,
orcid.org/0009-0007-5327-9251

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя
Казахська академія спорту і туризму, Алмати

Тищенко В.О.

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
професор кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту,
orcid.org/0000-0002-9540-9612

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ІНТЕГРОВАНА МЕТОДИКА ТРЕНУВАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНИХ І ТАКТИЧНИХ НАВИЧОК ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Стаття присвячена дослідженню ефективності поетапного навчання футболістів на етапі попередньої базової підготовки, зокрема у формуванні та розвитку їхніх технічних і тактичних навичок. розглядаються сучасні підходи до навчання, зокрема метод поєднаного впливу та традиційна розчленована методика. Методика поєднаного впливу забезпечує інтеграцію фізичних і техніко-тактичних вправ, що дозволяє одночасно розвивати базові спортивні навички та швидко адаптувати їх до ігрових умов. **Мета дослідження** – обґрунтувати доцільність поетапного формування умінь та технічних навичок футболістів на етапі попередньої базової підготовки. **Мета дослідження** – обґрунтувати доцільність поетапного формування умінь та технічних навичок футболістів на етапі попередньої базової підготовки. **Об'єкт дослідження** – тренувальний процес футболістів на етапі попередньої базової підготовки. **Предмет дослідження** – показники фізичної підготовленості футболістів на етапі попередньої базової підготовки. **Методи дослідження**: аналіз та узагальнення спеціальної літератури, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. **Організація та методи дослідження**. У навчальному (тренувальному) експерименті брали участь 50 футболістів на етапі попередньої базової підготовки. **Результати дослідження**. Порівняння результатів експериментальної та контрольної груп демонструє переваги цього підходу: він сприяє прискореному розвитку спеціальних навичок, покращенню координації та швидко-силових характеристик спортсменів. Результати експерименту показали, що футболісти, які тренувалися за методикою поєднаного впливу, демонстрували значно кращі показники у виконанні технічних прийомів, таких як ведення та зупинка м'яча, передачі та